

Олійник Валентина Дем'янівна
к.геогр.н., доцент кафедри землеустрою та кадастру
ОДАБА

МІСТО – ПРИМІСЬКА ЗОНА: ФУНКЦІЇ, СТАТУС

Розвиток, структура економіки Одеської агломерації склалась історично і в більшій мірі пов'язана з її географічним положенням – розташуванням на березі моря. Наразі одними з найбільших і вагоміших комплексів міста є промисловий, транспортно-логістичний, курортно-рекреаційний, науково-дослідний, соціальний, фінансово-діловий. Основними міжнародними економічними функціями міста є транспортна та зовнішньоторговельна. Підприємствами транспорту за 2017 р. перевезено 30,6 млн. т вантажів, що на 7,8% більше, ніж у 2016р. Відправлення зерна і продуктів перемолю збільшилося у 1,7 раз, брукху чорних металів – на 42,2%, залізної та марганцевої руди – на 29,1%, кам'яного вугілля – на 22,7%, чорних металів – на 11,8%, будівельних матеріалів – на 6,0%. Разом з цим, відправлення хімічних та мінеральних добрив зменшилось на 34,9%, цементу – на 15,2%, лісових вантажів – на 12,7%, нафти і нафтопродуктів – на 4,5% (дані порівнюються з аналогічним періодом 2016 р.). За поточний період 2017 р. усіма видами транспорту виконано пасажирооборот в обсязі 8,7 млрд. пас. км., що на 4,3% менше від обсягів 2016 р. Зовнішньоекономічна діяльність у 2017р. характеризується обсягами експорту та імпорту товарів і становить 985,1 млн. дол. США та 830,5 млн. дол. відповідно і, у порівнянні із 2016 р., збільшилася в експорті на 23,6%, і в імпорті – на 26,9%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 154,6 млн. дол. США. Зовнішньоторговельні операції товарами підприємства області здійснювали з партнерами із 158 країн світу [2].

Розвиток міста диктує і відповідний розвиток приміської зони. До приміської зони міста Одеса входять території трьох районів: Лиманського (Комінтернівського), Біляївського та Овідіопольського. Якщо раніше основною функцією приміської зони було забезпечення міста сільськогосподарською продукцією, то, наразі, ситуація змінилась. Відповідно рекомендаціям містобудування радіус приміської зони міст з чисельністю населення 1-1,5 млн. жителів складає 30-50 км. Ближній 10 км. пояс приміської зони м. Одеси є малонаселеним, за розмірами та значимістю виділяється лише селище Усатове, загальна кількість населення близько 10 тис. осіб. Має функції оптово-роздрібною торгівлі: промринок «7 кілометр», мережа мега-магазинів: «5 елемент», «Метро»; логістичну: склади компаній «Нова пошта», «Міст-експрес», склади зберігання продукції «Зернова столиця»; рекреаційну: приватний зоопарк, садиби, рекреаційні зони, парки. Територій санітарно-захисного характеру недостатньо. Середній пояс 11-20 км. є найбільш заселеним кількість населення складає близько 70 тис. осіб слід виділити такі

населені пункти як с. Нерубайське, с. Великий Дальник, смт Хлібодарське, Авангард. Для другої зони характерні такі функції: комунальна, інфраструктурна, рекреаційна – в більшій мірі це особисті дачі та приватні великі садиби («3 окуні»). Сільськогосподарська функція характеризується присадибними, в основному, тепличними господарствами та сільським господарством приміського типу. В дальній 21-30 км. зоні проживає близько 50 тис. осіб, виділяються села: Дачне, Червоний Розселенець. Переважає сільськогосподарська функція, збільшується роль зернового господарства [2].

Приміська зона являє собою складне поєднання територій та об'єктів різного призначення, які доповнюють основні міські функції: сельбищну, виробничу, інфраструктурну, рекреаційну. Розпланування території приміської зони обумовлюється характерними особливостями місцевості, сформованої системи розселення та магістральної транспортної мережі і в цілому повинно підпорядковуватися структурі генерального плану міста. В урбаністичному сенсі приміська зона розглядається як складова міської агломерації, де можна виділити основні групи інтересів: 1) господарська діяльність: безпосередньо сільське господарство, розміщення виробничих об'єктів, складів, баз; агрофірм, промпідприємств; полігонів для відходів та сміттєзвалища; 2) соціальна складова: розміщення житлового будівництва, дачні селища, спеціалізовані лікарні, профілакторії тощо; організація відпочинку: короткочасний та довготривалий відпочинок, спортивні споруди; 3) транспортні та інженерні комунікації: комунальні інженерні споруди (водопостачання, каналізація), споруди зовнішнього транспорту (аеродроми, залізничні станції, морські і річкові порти), вплив міжнародних транспортних коридорів, тощо; 4) озеленені території приміської зони, призначені переважно для відпочинку, розглядаються як складова ландшафтно-рекреаційної зони міста. Це логічно, оскільки територію міста і приміську зону потрібно розвивати як єдиний господарський і планувальний комплекс. Приміська зона, особливо великих і найбільших міст, формується під впливом міста і отримує розпланувальну структуру, пов'язану з структурою розпланування міста.

Таким чином приміська зона є зоною спільних інтересів міста і області. В зоні впливу міста відбуваються активні процеси в економічній, соціальній сферах. Змінюється система приміського розселення, яка «диктується» вимогами міста – урбаністичними процесами, формується специфічна агропромислова зона, яка орієнтована в більшій мірі на потреби міста. Зростає попит на приміські землі і нерухомість, що в свою чергу призводить до збільшення та завищення цін на землю, зміну її функціонального призначення. Місто і приміська зона характеризуються багатовекторністю зв'язків. Сучасне місто не в змозі існувати без передмістя, яке виступає його ресурсним потенціалом і резервом для розширення.

Література:

1. Олейник В.Д. Аналіз функцій пригородної зони Одессы / В.Д. Олейник // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. – 2017. – Вип. 29, № 1-2. – Вінниця,

2017.

С.

156-168

2. Головне управління статистики в Одеській області. Електронний ресурс.
Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>